

Pathology of the teacher-researcher program as a research action and providing solutions to strengthen and expand it in the education system

Marzban Adibmanesh, Ali Hemmati, Mehdi Namdari

¹ Assistant Professor, Education Department, Farhangian University, Tehran, Iran.² Assistant Professor, English Language Department, Farhangian University, Tehran, Iran.³ Lecturer Administration Department, Farhangian University, Tehran, Iran.**Abstract**

The present study was conducted with the aim of pathologizing the current status of the teacher-researcher program (research in practice) and providing solutions to strengthen and expand it in the Iranian education system. The type of research is qualitative and phenomenological design has been used and semi-structured interview tools were used to collect data, so that research questions were answered through interviews with information groups. The face and content validity of the interview was reviewed and finally confirmed by several experts in the field of action research. To determine the "reliability of data", two criteria used by qualitative study experts were used, including: reliability and acceptability. The statistical population included all research teachers, principals and research experts of Kermanshah province, from which 30 people from all three groups were selected by purposive sampling. The results showed that the most important obstacles to the implementation of the teacher-researcher program were: cultural, managerial and administrative barriers, dissemination and application, motivation, implementation and content, and in the presentation of solutions, the results showed that Awareness-raising, motivational incentives and content improvement are effective in strengthening and expanding the teacher-researcher program in the education system.

Keywords: pathology, teacher-researcher program, education system

آسیب شناسی وضعیت موجود برنامه معلم پژوهنده (پژوهش در عمل) و ارائه راهکارهایی جهت تقویت و گسترش آن در نظام آموزش و پرورش

مرزبان ادیب منش^{*}، علی همتی، مهدی نامداری^۱ استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران^۲ استادیار گروه زبان انگلیسی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران^۳ مدرس، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.**چکیده:**

پژوهش حاضر با هدف، آسیب شناسی وضعیت موجود برنامه معلم پژوهنده و ارائه راهکارهایی جهت تقویت و گسترش آن در نظام آموزش و پرورش ایران انجام شده است. نوع پژوهش کیفی و از طرح پدیدارشناسی استفاده شده است و برای گردآوری داده‌ها از ابزار مصاحبه نیمه ساختار استفاده شد، بدین گونه که از طریق مصاحبه با گروه‌های اطلاع رسانی به سوال‌های پژوهش پاسخ داده شد. روایی صوری و محتوایی مصاحبه توسط چند نفر از متخصصان حوزه اقدام پژوهی بررسی و در نهایت تایید شد. برای تعیین "اعتماد پذیری داده‌ها" از دو معیار مورد نظر صاحب‌نظران مطالعات کیفی، شامل: قابلیت اطمینان و قابل قبول بودن استفاده شد. مشارکت کنندگان تحقیق شامل کلیه معلمان پژوهنده، مدیران و کارشناسان پژوهشی استان کرمانشاه بودند که از بین آنها ۱۵ نفر از هر سه گروه به روش نمونه گیری هدفمند، انتخاب شدند. سبک تحلیل داده‌ها، مقوله‌بندی و کد گذاری بود. نتایج پژوهش نشان داد که مهمترین موانع اجرای برنامه معلم پژوهنده عبارت بودند از: موانع فرهنگی، مدیریتی و اداری، اشاعه ای و کاربست، انگیزشی، اجرایی و محتوایی و در بخش ارائه راهکارها نتایج نشان داد که مقوله‌های مربوط به فرهنگ سازی، بودجه مناسب، آگاهی بخشی و دانش افزایی، مشوق‌های انگیزشی و بهسازی محتوا در تقویت و گسترش برنامه معلم پژوهنده در نظام آموزش و پرورش تاثیرگذار هستند.

کلید واژه‌ها: آسیب شناسی، برنامه معلم پژوهنده، نظام آموزش و پرورش

مقدمه

معلمی، حرفه‌ای پویا با پیچیدگی‌هایی بی‌بدیل است که طی آن معلمان همواره با شرایطی نوپدیدی در محیط آموزشی مواجهه‌اند که با دانش موجود و اتکای صرف آنها به دانش دیگران، قابل تبیین نمی‌باشد. در این موقعیت، معلم برای عمل مؤثر در شرایط پیچیده تدریس، باید به ساز و کاری مؤثر برای دستیابی به دانشی بومی متصل باشد. (Fayaz, I; Homayunfer, A; Sajjadi, S; در چنین بستری است که نهضتی جدید در عرصه تعلیم و تربیت بنام نهضت پژوهش در ضمن آموزش (رویکرد معلم پژوهنده) به کمک ترویج اقدام پژوهی ظهور و پرورش یافته است که نویدبخش تحولات و ثمرات مفیدی برای آموزش و پرورش می‌باشد. از جمله عوامل اساسی توسعه و پیشرفت در جهان امروز، اهتمام به تحقیق و نوآوری علمی و به کارگیری نتایج آن در حل مسائل و مشکلات سازمان‌ها و جوامع بشری است. به همین دلیل تحقیقات امری ضروری و از محورهای اصلی توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی محسوب می‌شود. (Mertler, 2018). نظام تحقیقاتی آموزش و پرورش به منزله فعالیت و فرایند مأموریت‌گرا، هم به تحقیقات آکادمیک و علمی که توسط پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، شوراهای تحقیقات ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها و کمیته‌های پژوهشی معاونت‌های حوزه ستادی وزارت طراحی و اجرا می‌شود. علیرغم اهمیت اجرای برنامه معلم پژوهنده و فرآیند اشاعه و کاربست تحقیقات در تحقق هدف‌های آموزش و پرورش، بررسی فرآیندهای جاری حاکم در وزارت آموزش و پرورش در این خصوص حاکی از آن است که فرایند اجرا و اشاعه و کاربست تحقیقات، در مجموعه فرآیندهای مدیریت پژوهشی، معیوب است یا به طور صحیح از آن بهره‌برداری و استفاده نمی‌شود (Mousavi, H; Ramezani, M and Pasha, Reza.k (2014). برنامه معلم پژوهنده در اجرا با مشکلاتی مواجه است و یافته‌های گزارش‌های پژوهشی در فرایند اشاعه و کاربست با مشکل مواجه است. با این حال به نظر می‌رسد که بیشتر هم و غم پژوهشگران اجرای تحقیق است و اشاعه و کاربست، بخصوص کاربست، دغدغه جدی پژوهشگر نبوده است و برای تحقق کاربست در حال حاضر، فرآیند یا ساز و کار جدی پیش‌بینی نشده و اجرا نمی‌شود (Karimi. 2007). به هر حال، موضوع نقص در اجراء برنامه معلم پژوهنده، فرآیند اشاعه و کاربست پژوهش‌های آموزش و

رفتاری و غیره. (Wendyg, 2017). از صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت بر این باورند که برای حل این مسائل و پیشگیری از بروز مشکلاتی از این قبیل باید به اطلاعات بدست آمده از طریق پژوهش متوسل شد، و در این زمینه پژوهش را از دو بعد مورد توجه و تأکید قرار می‌دهند: بعد اول کاربست یافته‌های پژوهش‌های آکادمیک انجام شده در حوزه آموزش و پرورش و بعد دوم انجام پژوهش‌های کاربردی و تولید یافته‌های پژوهشی توسط معلمان و سپس کاربرد آن در عمل آموزشی و پرورشی خود، که به اقدام پژوهی یا پژوهش در عمل موسوم است که تحت عنوان برنامه معلم پژوهنده اجرا می‌شود (Hashemi, S Ahmad; Fayaz B, Hossein; N, H. and Hemmati, A (2013).

برنامه معلم پژوهنده برنامه‌ای است که توسط پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، شوراهای تحقیقات ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها و کمیته‌های پژوهشی معاونت‌های حوزه ستادی وزارت طراحی و اجرا می‌شود. علیرغم اهمیت اجرای برنامه معلم پژوهنده و فرآیند اشاعه و کاربست تحقیقات در تحقق هدف‌های آموزش و پرورش، بررسی فرآیندهای جاری حاکم در وزارت آموزش و پرورش در این خصوص حاکی از آن است که فرایند اجرا و اشاعه و کاربست تحقیقات، در مجموعه فرآیندهای مدیریت پژوهشی، معیوب است یا به طور صحیح از آن بهره‌برداری و استفاده نمی‌شود (Mousavi, H; Ramezani, M and Pasha, Reza.k (2014). برنامه معلم پژوهنده در اجرا با مشکلاتی مواجه است و یافته‌های گزارش‌های پژوهشی در فرایند اشاعه و کاربست با مشکل مواجه است. با این حال به نظر می‌رسد که بیشتر هم و غم پژوهشگران اجرای تحقیق است و اشاعه و کاربست، بخصوص کاربست، دغدغه جدی پژوهشگر نبوده است و برای تحقق کاربست در حال حاضر، فرآیند یا ساز و کار جدی پیش‌بینی نشده و اجرا نمی‌شود (Karimi. 2007). به هر حال، موضوع نقص در اجراء برنامه معلم پژوهنده، فرآیند اشاعه و کاربست پژوهش‌های آموزش و

بخش پژوهش و بخش اجرا باز می‌کند و بدین سان می‌توان به اهداف سند تحول دست یافت (Karimi, 2007).

به هر حال، هدف اصلی از طراحی برنامه معلم پژوهنده، آگاهی دادن و تأکید مضاعف نسبت به حساسیت، اهمیت و پیچیدگی آموزش و پرورش و برخورد فکورانه و خالقانه با مسائل آن می‌باشد. (چن، Cohen ۲۰۱۹). در این مواجهه فکورانه، معلمان از مسائل مربوط به عمل آموزشی و تربیتی خود به سادگی نمی‌گذرند بلکه به بررسی ابعاد و عمق آن و راه حل‌های پیشنهادی ممکن و گزینش مناسب ترین راه حل‌های پیشنهادی می‌پردازند. قدم مهم تر بعدی، به کارگیری راه حل‌ها و ارزشیابی از نتایج آن برای رفع مشکل یا بهبود وضعیت عمل خود است که این امر وجه ممیزه اقدام پژوهی از سایر انواع پژوهش است و موجب می‌شود تا شکاف میان پژوهش و عمل آموزشی از میان برداشته شود و یافته‌های پژوهشی مستقیم در عمل آموزشی به کار گرفته شود (Ahanchian, 2018).

در زمینه برنامه معلم پژوهنده (اقدام پژوهی)، پژوهش‌های ارزشمندی در داخل و خارج کشور صورت گرفته است که به چند نمونه از آنها در زیر اشاره می‌شود: (Badakhshan, 2004) تحقیقی تحت عنوان «آسیب شناسی کلاسهای اقدام پژوهی و ارائه راهکارهای استفاده مطلوب از این کلاسها» انجام داد. یکی از اهداف این تحقیق شناسایی مؤلفه‌هایی بود که موجب افزایش مهارت پژوهشی معلمان پژوهنده می‌شود. معلمان شرکت کننده در این پژوهش، اظهار داشتند که یکی از مؤلفه‌هایی که موجب افزایش مهارت پژوهشی معلمان می‌شود شیوه تدریس مدرسان دوره‌های اقدام پژوهی می‌باشد، به این معنی که اگر مدرسان دوره‌های اقدام پژوهی اطلاعات جامع و کاملی داشته باشند و در انتقال مطالب از شیوه‌های فعال تدریس و تکنولوژی آموزشی استفاده نمایند مهارت پژوهشی معلمان را افزایش می‌دهند.

(Chaichi, P and colleague.s (2005) تحقیقی

پرورش، نیاز به پی گیری و اجرا دارد. و نیاز است برنامه راهبردی و کیفیت بخشی در این خصوص طراحی شود. بنابراین مساله و موضوع اصلی پژوهش حاضر این است که آسیب‌های وضعیت موجود اجرای برنامه معلم پژوهنده و همچنین عدم توجه کافی به فرآیند اشاعه و کاربست تحقیقات بررسی و موشکافی شود و توضیح داده شود که چرا تحقیقات اقدام پژوهی، کمتر به فرآیند اشاعه و کاربست می‌رسند، یا از ظرفیت‌های موجود آموزش و پرورش در حوزه اشاعه و کاربست به خوبی بهره برداری نمی‌شود و نقاط قوت و ضعف این فرآیند تحلیل شود و راهکارهایی برای اصلاح بهبود فرآیند اشاعه و کاربست تحقیقات پیشنهاد گردد.

در هر صورت، پیشرفت‌هایی که امروزه در عرصه‌های مختلف شاهدیم نتیجه تلاش پژوهشگرانی است که با عشق و علاقه درونی به کشف روابط پدیده‌ها پرداخته و یافته‌های خود را در قالب علوم مختلف ارائه کرده اند. در این بین، طرح معلم پژوهنده توانسته بخش قابل توجهی از معلمان کشورمان را با مفهوم پژوهش، فرآیند بررسی علمی، استنتاج و فرضیه آزمایی آشنا کند و آمادگی الزام به منظور اجرای پژوهش‌های جدی تر و تدریس موثرتر را در آنها ایجاد کند و نیز بینش‌های تازه ای در مورد فرایندهای کلاس درس در اختیار آنها قرار دهد (Nusrati; Qadri, and Natghi 2016) با نظر به لزوم توسعه مشارکت معلمان و کارگزاران تعلیم و تربیت (اعم از معلمان، مدیران مدارس، اعضای هیأت اجرایی و آموزشی مدرسه، کارشناسان و مدیران ادارات آموزش و پرورش مناطق و استان‌ها، حوزه ستادی وزارت) در پژوهش برای بهبود عمل آموزشی و پرورشی کارگزاران، جایگاه مهمی در برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش دارد. وزارت آموزش و پرورش به تحقیقات از نوع اقدام پژوهی معلمان پژوهنده و کارگزاران فکور آموزش و پرورش امیدهای فراوانی بسته است. اقدام پژوهی معلمان پژوهنده، به منزله استخدام پژوهش برای حل و فصل و بررسی علمی مسائل کلاس درس است. اقدام پژوهی راه را برای تحقق مدرسه محوری و برقراری پیوند عمیق بین

پژوهی بر پژوهشگری معلمان " انجام دادند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بر بنیاد یافته‌های پژوهش مهمترین افق‌های اقدام پژوهی بر پژوهشگری معلمان شامل نزدیک کردن فاصله نظر و عمل، گسترش مشارکت و تبادل اطلاعات و تجارب، دوری از عوام زدگی و پاسخگویی علمی به چالشها، تولید دانش بومی و کاربردی بود. مهمترین تنگناهای آن نیز شامل گسترش عدم صداقت علمی، عدم وجود انگیزه و احساس نیاز به پژوهشگری، عدم وجود فرهنگ پژوهش و پژوهشگری، کیفیت پایین دوره‌های آموزشی و فقدان تسلط معلمان، نبود نگرش مثبت در بین مسئولان و معلمان نسبت به اقدام پژوهی و دقت پایین در داوری گزارشها بود.

(Barazanigii 2005) در پژوهشی، موانع مشارکت معلمان سوریه ای در زمینه پژوهش را با استفاده از روش کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و مدارک بررسی کرده است. موانع اقتصادی، شخصی (انگیزه، نگرش به پژوهش)، سازمانی (سیاست‌های آموزشی و پژوهشی، برنامه‌های جانبی و بی فایده، بی توجهی به دانش تولید شده) و محتوایی برای اقدام پژوهی از جمله مهم ترین عوامل استخراج شده بودند.

(Weiler, 2017) در کشور زیمبابوه، پژوهشی مرتبط با اقدام پژوهی انجام داده است؛ وی ضمن ارائه آمار مربوط به میزان مشارکت معلمان در اجرای اقدام پژوهی بیان می کند که انجام پژوهش در کلاس درس به برنامه ریزی و هماهنگی متمرکز، نیازمند است. وی موانع انجام اقدام پژوهی را عدم آگاهی معلمان از مزایا و فواید اقدام پژوهی، فقدان سازمانی مشخص در درون آموزش و پرورش به منظور هدایت فعالیت‌های پژوهشی و عدم پرداخت هزینه‌های پژوهش معرفی می کند.

به هر حال، همچنان که از نتایج پژوهش‌های مشابه مشخص است موفقیت هر نظام آموزشی در حد تعیین کننده‌ای به دانش و مهارت‌های پژوهشی معلمان بستگی دارد؛ از این رو می توان گفت معلم پژوهنده مهم ترین عضو نظام آموزشی در فرآیند یاددهی-یادگیری است. که جایگاه بسیار ویژه ای در نظام تعلیم و تربیت دارد و بدون

با عنوان «ارزیابی میزان تحقق اهداف برنامه معلم پژوهنده با هدف: بررسی چگونگی فعالیت‌های انجام شده توسط پژوهشگرده تعلیم و تربیت در راستای تحقق اهداف برنامه معلم پژوهنده، شناسایی نقاط قوت و ضعف، و فرصتها و تهدیدهای پیشروی این برنامه، انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد؛ در حالی که پژوهشگرده تعلیم و تربیت اقداماتی نظیر برگزاری کلاسهای آموزشی برای فرهنگیان، برگزاری همایشهای علمی در زمینه اقدام پژوهی، نشر منابع مکتوب و ایجاد سایت اینترنتی معلم پژوهنده، نموده است، اما گزارشهای اقدام پژوهی تنها از نظر کمی پیشرفت داشته است و از نظر کیفی پیشرفت چندانی نداشته است. یعنی اقدامات صورت از کیفیت مطلوبی برخوردار نبوده است.

(Namdari,; at all 2013). پژوهشی با عنوان شناسایی " موانع اجرای برنامه معلم پژوهنده از دید معلمان پژوهنده و کارشناسان: مورد مطالعه استان همدان " انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که مهمترین موانع اجرای برنامه معلم پژوهنده در استان همدان عبارت بودند از: موانع مدیریتی، ضعف اطلاع رسانی، ضعف توانایی پژوهشی معلم، مشکلات ارزشیابی، نارسایی دوره‌های آموزشی، موانع سازمانی و ضعف محتوای آموزشی .

(Hassanzadeh, R. and colleagues 2005) طی پژوهشی به " بررسی عوامل بازدارنده مشارکت معلمان در طرح معلم پژوهنده در شهرستان ساری " پرداخته اند؛ نتایج این پژوهش نشان دادند که «عدم آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده، عدم وجود امکانات و منابع، نگرش و عمل مدیران، کمبود وقت معلمان در کلاس درس، بالا بودن تراکم دانش آموزان و شلوغی کلاسها و عدم ارج گذاری مناسب به اقدام پژوهی و رجحان تصمیم‌های بدون اتکا بر تحقیق» موانع انجام اقدام پژوهی معلمان مطرح شده اند.

Fayaz,; Homayunfer,; Sajjadi,.; Saki, (2018) پژوهشی با عنوان "نمودشناسی تفسیری افقها، تنگناها و راهکارهای برنامه معلم پژوهنده به مثابه اقدام

معلم پژوهنده و همچنین ارائه راهکارهای برای بهبود اقدام پژوهی کمتر مورد توجه و بررسی قرار گرفته است، لذا پژوهش حاضر در نظر دارد به آسیب‌شناسی وضعیت موجود برنامه معلم پژوهنده (پژوهش در عمل) و ارائه راهکارهایی جهت تقویت و گسترش آن در نظام آموزش و پرورش بپردازد.

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر، کیفی است. از آنجایی که در پژوهش حاضر به بیان تجارب مشارکت‌کنندگان در خصوص برنامه معلم پژوهنده در طی دوران خدمت پرداخته شده و ادراک، تحلیل و تفسیر آنها در مورد موضوع مورد مطالعه مبنا بوده است بنابراین پژوهش، از نوع پدیدارشناسی است و از رویکرد توصیفی و تفسیری استفاده شده است.

در پژوهش حاضر، برای گردآوری داده‌ها از ابزار مصاحبه استفاده شد، این سوالات در قالب فرم مصاحبه به پاسخ‌دهندگان داده شد و نظرات آنها در زمینه، آسیب‌های وضعیت موجود برنامه معلم پژوهنده از دیدگاه کارشناسان، معلمان و مدیران مورد بررسی قرار گرفت. روایی صوری و محتوایی مصاحبه توسط چند نفر از متخصصان حوزه پژوهش بررسی و در نهایت تایید شد. برای تعیین "روایی و پایایی داده‌ها" از دو معیار مورد نظر صاحب‌نظران مطالعات کیفی، شامل: قابلیت اطمینان و قابل قبول بودن استفاده شد.

- برای قابل قبول بودن و تأیید درستی یافته‌ها، رونوشت‌های مصاحبه برای مصاحبه‌شوندگان ارسال گردید و موافقت یا مخالفت آنها با مطالب ذکر شده و یافته‌های پژوهش مشخص گردید.

- به منظور تضمین قابلیت اطمینان تلاش شد تا فرایندها و تصمیمات مربوط به پژوهش به طور واضح در متن پژوهش تشریح گردد.

پژوهش حاضر دارای سه حوزه مطالعاتی است:

جامعه اول مورد مطالعه، شامل تمام کارشناسان پژوهش اداره کل آموزش و پرورش و ادارات آموزش و

حضور او، اهداف حوزه‌ی تعلیم و تربیت بدرستی محقق نخواهد شد.

بنابراین اهمیت و ضرورت این پژوهش از اینجا ناشی می‌شود که فرایند یاددهی- یادگیری بسیار پیچیده تر از آن است که بتوان انتظار داشت مجموعه‌ای از یافته‌های علمی ناظر بر روابط بین متغیرهای دخیل در آن، به عنوان یک تکیه‌گاه انحصاری مورد استفاده قرار گیرد. نتیجه اینکه، در ایفای موفقیت آمیز رسالت‌های حرفه‌ای، معلم مکلف است خود دست به پژوهش بزند و در کسب دانش جدید و معتبر حرفه‌ای نقش داشته باشد (Saki, 2013). این فرآیند تا تحقق اندیشه‌های آرمانی هر نظام آموزشی می‌تواند دنبال شود. اندیشه‌های آرمانی هر نظام آموزشی در صورتی می‌تواند واقعیت یابد که خود معلمان در شناخت مشکلات فرآیند یاددهی-یادگیری فعال شده و در رفع آنها به طور آگاهانه اقدام نمایند. در این راستا اقدام پژوهی به عنوان یک روش تحقیق نقش اساسی بر عهده دارد (Irani,; Bakhtiari, 2018). در حال حاضر برنامه معلم پژوهنده (به مثابه اقدام پژوهی) در نظام آموزشی ما به عنوان یک روش پژوهش مرسوم و قابل قبول در بین معلمان پذیرفته شده است (Fayaz.Homayunfer,; Sajjadi,.; Saki, 2018) از سوی دیگر ریشه انتخاب موضوع حاضر به تجربه زیسته محقق در زمینه اجرای برنامه معلم پژوهنده و انجام اقدام پژوهی و همچنین مسولیت در گروه تحقیق و پژوهش اداره کل آموزش و پرورش استان کرمانشاه مربوط می‌شود. محقق در خصوص برنامه معلم پژوهنده همواره با مسئله عدم کارایی و اثربخشی کافی برنامه معلم پژوهنده، ضعف در اشاعه و کاربست یافته‌های اقدام پژوهی و عدم تطابق برخی از مؤلفه‌ها و فرآیندهای آن با اسناد بالادستی و فلسفه حاکم بر نظام آموزش و پرورش بوده است، مخصوصاً بعد از تدوین سند تحول بنیادین آموزش و پرورش که از آن به عنوان قانون اساسی تعلیم و تربیت کشور نام برده می‌شود، این مسئله به صورت جدی دغدغه محقق بوده است. از سوی دیگر تاکنون، مشکلات، تنگناها، آسیب‌ها و چالش‌های اجرای برنامه

پرورش در استان کرمانشاه می‌باشند. جامعه دوم، شامل کلیه معلمان ابتدایی و متوسطه استان کرمانشاه بود. جامعه سوم شامل مدیران ابتدایی و متوسطه استان کرمانشاه بود. در پژوهش حاضر، از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. در مصاحبه با جامعه هدف، نمونه‌گیری تا زمان به اشباع رسیدن داده‌ها ادامه خواهد داشت (Gall, 2016). در پژوهش حاضر، انتخاب نمونه در هر گروه از جامعه هدف به شکل زیر بود:

جدول شماره ۱: ویژگی‌های جامعه شناختی مصاحبه شونده‌گان

کد مصاحبه شونده	مدرک تحصیلی	مقطع تحصیلی	پست سازمانی	جنسیت	نوع مدرسه	سابقه تدریس
۱	لیسانس	متوسطه	دبیر	زن	دولتی	۱۶
۲	فوق لیسانس	متوسطه	دبیر	زن	دولتی	۱۸
۳	لیسانس	ابتدایی	آموزگار	مرد	دولتی	۱۱
۴	لیسانس	ابتدایی	آموزگار	مرد	غیردولتی	۲۲
۵	فوق لیسانس	ابتدایی	آموزگار	مرد	هیات امنایی	۲۵
۶	دکتری	متوسطه	مدیر	زن	دولتی	۲۵
۷	لیسانس	متوسطه	مدیر	مرد	غیر دولتی	۱۳
۸	فوق لیسانس	متوسطه	مدیر	مرد	دولتی	۷
۹	لیسانس	ابتدایی	مدیر	زن	نمونه دولتی	۵
۱۰	لیسانس	ابتدایی	مدیر	مرد	دولتی	۱۹
۱۱	فوق لیسانس	اداری	کارشناس پژوهش	مرد	اداره کل	۱۸
۱۲	لیسانس	اداری	مسول پژوهش	مرد	اداره کل	۲۸
۱۳	لیسانس	اداری	کارشناس پژوهش	مرد	اداره آموزش و پرورش	۱۶
۱۴	فوق لیسانس	اداری	کارشناس پژوهش	مرد	اداره آموزش و پرورش	۲۱
۱۵	فوق لیسانس	اداری	کارشناس پژوهش	زن	اداره آموزش و پرورش	۱۵

گروه بندی بر اساس شباهت و ملاک‌های از قبل تعیین شده. تک‌تک متن مصاحبه‌های ضبط شده بر روی کاغذ پیاده و تغییرات جزئی در جمله بندی آنها اعمال شد. به این صورت که پاسخ هر یک از سوالات به دقت مطالعه و برای هر موردی که از سوی مصاحبه شونده‌گان مطرح می‌شود، یک مقوله جدید ایجاد می‌گردد. در ادامه در صورتی که بعضی از مصاحبه شونده‌گان بر نکات قبلا ارائه

از آنجایی که پژوهش حاضر، مشارکت کنندگان را در شرایط طبیعی شان مورد مطالعه قرار می‌داد و بدنبال رایاه تصویری تفصیلی از پدیده‌های مورد مطالعه بود، برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تحلیل محتوا کیفی (مقوله‌بندی و کد گذاری) استفاده شد. مقوله‌بندی عبارت است از: عمل طبقه بندی عناصر تشکیل دهنده‌ی یک مجموعه (محتوای متن مصاحبه) به وسیله تمایز و

ترتیب با تشکیل طبقه بندی، تم‌های اصلی استخراج شد. برای اطمینان از صحت و پایایی تحقیق، متن مصاحبه‌ها و مفاهیم استخراج شده از آنها به شرکت کنندگان باز گردانده شد و مورد بازنگری قرار گرفته و سپس تایید گردیدند

یافته‌های پژوهش

۱- موانع و چالش‌های مربوط به برنامه معلم پژوهنده در نظام آموزش و پرورش کدامند؟

در تحلیل محتوای مصاحبه‌های صورت گرفته با معلمان و مدیران، ۷۰ کد استخراج شد. بعد از تحلیل محتوا بر روی کدهای حاصل، و ترکیب کدهای تکراری در یک منبع با یکدیگر، در مرحله دوم، ۴۰ کد، به دست آمد. در جدول شماره ۱، نتایج حاصل از تحلیل محتوای کیفی مصاحبه‌های صورت گرفته در زمینه برنامه معلم پژوهنده ذکر شده است.

شده، تأکید بنمایند به درصد پاسخگویان آن مقوله اضافه می‌شود و در صورت وجود موارد جدید، برای هر یک از آنها، مقوله جدیدی اختصاص می‌یابد. پس از مقوله‌بندی اولیه، مجدداً، پاسخ‌های مربوط به هر سوال مطالعه و نکات ارزشمندی که در راستای هر یک از مقولات بوده، به صورت نقل قول مستقیم آورده می‌شود. برای رعایت اصل محرمانه ماندن، مصاحبه‌شوندگان کدگذاری می‌شوند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری موضوعی استفاده شد. بدین ترتیب متن مصاحبه‌ها کامل ضبط گردید، پس از ضبط، مصاحبه‌ها بر روی کاغذ نوشته شد تا کد گذاری داده‌ها بهتر انجام شود، سپس سطر به سطر واکاوی شد و مفاهیم اصلی به صورت کد استخراج شد، پس از استخراج کدهای اولیه، محقق کدهای مشابه با یکدیگر را ادغام و آنها را در گروهی قرار داد و برای هر طبقه نامی که معرف کدهای قرار گرفته شده در آن طبقه بود را انتخاب نمود، بدین

خرده مقوله‌های مربوط به موانع و چالش‌های مربوط به برنامه معلم پژوهنده در نظام آموزش و پرورش

- ❖ عدم آگاهی معلمان از مزایا و فواید اقدام پژوهی
- ❖ فقدان سازمانی مشخص در درون آموز و پرورش به منظور هدایت فعالیت‌های پژوهشی
- ❖ عدم پرداخت هزینه‌های پژوهش
- ❖ نهادینه نشدن فرهنگ پژوهش در مدارس
- ❖ رجحان تصمیم‌های بدون اتکا بر تحقیق
- ❖ نبود نظارت رسمی
- ❖ عدم حمایت کافی مدیران مدارس از معلمان پژوهنده
- ❖ عدم آشنایی مدیران با روش اقدام پژوهی
- ❖ عدم برگزاری جلسات برای تبادل تجربیات
- ❖ نبود پست کارشناس مسئول پژوهش در ادارات مناطق و شهرستان‌ها
- ❖ عدم وجود انگیزه و احساس نیاز به پژوهشگری
- ❖ عدم ارج گذاری مناسب به اقدام پژوهی
- ❖ تاثیر نداشتن فعالیت‌های پژوهشی در ارتقای شغلی کارکنان
- ❖ مناسب نبودن نگرش مدیران نسبت به اقدام پژوهی
- ❖ نبود زیرساخت‌های لازم در مدارس برای کاربست یافته‌ها
- ❖ تأثیر نداشتن فعالیت‌های پژوهشی در ارتقای شغلی کارکنان شهرستانها
- ❖ نبود پست کارشناس معلم پژوهنده در مناطق، نواحی
- ❖ نبود نظارت رسمی بر فرایند اقدام پژوهی
- ❖ ضعف محتوای آموزشی
- ❖ عدم آشنایی معلمان با مزایایی اقدام پژوهی
- ❖ عدم اطلاع رسانی مناسب نتایج اقدام پژوهی به معلمان

❖ کیفیت پایین تدریس مدرسان ❖ مناسب نبودن محتوای دوره‌های برگزار شده ❖ عدم دسترسی به متخصصان
❖ ضعف در طراحی فرم ارزیابی گزارش‌های اقدام پژوهی ❖ ضعف زیرساخت‌های فنی ❖ عدم چاپ مقالات برگزیده ❖ عدم تناسب جوایز با کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی ❖ توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار ❖ اجرای دوره‌های آموزشی بی کیفیت و کاربردی نبودن آنها ❖ عدم بازخورد دادن نتایج ارزیابی و داوری ❖ عدم توجه داوران به فرایند پژوهش و توجه صرف به گزارش نهایی ❖ عدم آشنایی معلمان با نحوه دستیابی به اطلاعات در پایگاه‌های اینترنتی ❖ کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده ❖ ضعف معلمان در جلب مشارکت دیگران در فرایند اقدام پژوهی ❖ توجه نبودن و عدم آشنایی معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده ❖ عدم تقدیر شایسته از پژوهشگران ❖ اهمیت ندادن به نتایج گزارش‌های اقدام پژوهشی ❖ عدم وحدت رویه در داوری گزارش‌های اقدام پژوهشی ❖ عدم دسترسی به اساتید راهنما و مشاور

در مرحله دوم، از ۴۰ کد اصلی استخراج شده، ۵ تم اصلی به دست آمد. در جدول شماره ۲، نتایج حاصل از ادغام کدهای به دست آمده در تحلیل محتوای کیفی و طبقه بندی کدهای اصلی در زمینه برنامه معلم پژوهنده ذکر شده است.

ردیف	مقوله اصلی	خرده مقوله‌ها
۱	موانع فرهنگی	❖ عدم دسترسی به اساتید راهنما و مشاور ❖ نهادینه نشدن فرهنگ پژوهش در مدارس ❖ عدم آگاهی معلمان از مزایا و فواید اقدام پژوهی ❖ عدم پرداخت هزینه‌های پژوهش ❖ توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار ❖ عدم دسترسی به اساتید راهنما و مشاور ❖ فقدان سازمانی مشخص در درون آموزش و پرورش به منظور هدایت فعالیت‌های پژوهشی ❖ توجه نبودن و عدم آشنایی معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده ❖ ضعف معلمان در جلب مشارکت دیگران در فرایند اقدام پژوهی ❖ کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده
۲	موانع مدیریتی و اداری	❖ رجحان تصمیم‌های بدون اتکا بر تحقیق ❖ نبود نظارت رسمی ❖ عدم آشنایی برخی از مدیران با اقدام پژوهی ❖ عدم برگزاری جلسات برای تبادل تجربیات

	❖ نبود پست کارشناس مسئول پژوهش در ادارات مناطق و شهرستان‌ها ❖ توجیه نبودن و عدم آشنایی معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده		
۳	❖ نبود زیرساخت‌های لازم در مدارس برای کاربست یافته‌ها ❖ نداشتن امکانات رفاهی از قبیل وسایل تکثیر و چاپ ❖ اهمیت ندادن به نتایج گزارش‌های اقدام پژوهشی ❖ کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده ❖ عدم چاپ مقالات برگزیده ❖ توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار	موانع اشاعه‌ای و کاربست	
۴	❖ عدم وجود انگیزه و احساس نیاز به پژوهشگری ❖ عدم ارج گذاری مناسب به اقدام پژوهی ❖ تاثیر نداشتن فعالیت‌های پژوهشی در ارتقای شغلی کارکنان ❖ مناسب نبودن نگرش مدیران نسبت به اقدام پژوهی ❖ عدم تقدیر شایسته از پژوهشگران ❖ عدم تناسب جوایز با کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی	موانع انگیزشی	
۵	❖ عدم دسترس به اساتید راهنما و مشاورضعف محتوای آموزشی ❖ کیفیت پایین تدریس مدرسان ❖ مناسب نبودن محتوای دوره‌های برگزار شده ❖ عدم دسترسی به متخصصان و استفاده از نظرات آنها ❖ کمبود منابع تحقیق ❖ عدم آشنایی معلمان با نحوه دستیابی به اطلاعات در پایگاه‌های اینترنتی	موانع محتوایی	
۶	❖ عدم بازخورد دادن نتایج ارزیابی و داوری ❖ تأثیرنداشتن فعالیت‌های پژوهشی در ارتقای شغلی کارکنان شهرستانها ❖ نبود پست کارشناس معلم پژوهنده در مناطق، نواحی ❖ نبود نظارت رسمی بر فرایند اقدام پژوهی ❖ ضعف در طراحی فرم ارزیابی گزارش‌های اقدام پژوهی ❖ اجرای دوره‌های آموزشی بی کیفیت و کاربردی نبودن آنها ❖ عدم وحدت رویه در داوری گزارش‌های اقدام پژوهشی	موانع اجرایی	

توضیح تم‌ها:

تم: موانع فرهنگی

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، موانع مربوط به موانع فرهنگی می‌باشد که شامل مواردی از قبیل: عدم دسترس به اساتید راهنما و مشاور، نهادینه نشدن فرهنگ پژوهش در مدارس، عدم آگاهی معلمان از مزایا و فواید اقدام پژوهی، عدم پرداخت هزینه‌های پژوهش، توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار، عدم دسترس به اساتید راهنما و مشاور، فقدان سازمانی مشخص در درون آموزش و پرورش به منظور هدایت فعالیت‌های پژوهشی، توجیه نبودن و عدم

آشنایی معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده، ضعف معلمان در جلب مشارکت دیگران در فرایند اقدام پژوهی کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده و... می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۸ اظهار می‌دارد:

در رابطه با موانع مربوط به فرهنگ پژوهش، می‌توان به

فقدان سازمانی مشخص در درون آموزش و پرورش به منظور هدایت فعالیت‌های پژوهشی، فقدان فرهنگ کار گروهی و ضعف سرمایه‌گذاری برای تولید دانش و بی‌توجهی به زایش تفکر و اندیشه اشاره کرد. به جرات می‌توان گفت تحقیق در سطوح گوناگون کشور ما جزئی از فرهنگ نیست؛ نه در حوزه سیاست و اقتصاد و فرهنگ و جامعه و نه در

است و نیز قسمت‌هایی حذف می‌شود که تسلسل و مفهوم گزارش را به کلی عوض می‌کند. در این خصوص مدیران ادارات آموزش و پرورش باید تسهیلاتی تدارک ببینند و در اختیار پژوهشگران علاقه مند قرار دهند تا آنها از این جهت دغدغه نداشته باشند.

مصاحبه شونده شماره ۵ بیان می‌دارد:

مشکلات مدیریتی و اداری از جمله مواردی هستند که علیرغم خودجوش بودن پژوهشگران اقدام پژوهی در آموزش و پرورش، فرایند اقدام پژوهی در مدارس را با اشکال اساسی مواجه ساخته است.. هر چند اقدام پژوهان بدون اینکه دوره‌ی خاص حضوری دیده باشند تنها به صرف علاقه و دغدغه مشکلات دانش آموزان به این سمت گرایش پیدا کرده اند. آنها با تمام گرفتاری‌ها و مشکلات فراوانی که زمانه برای آنها تدارک دیده است تلاش می‌کنند که مشکلات دانش آموزان را حل کنند و سپس اقدامات بهینه و حاصل کار خود را در قالب یک طرح پژوهشی ارایه کنند. اما بعضا وجود مشکلات اداری و مدیریتی کار را از مسیر اصلی آن خارج می‌کند.

تم: موانع اشاعه و کاربست (اجرایی)

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، موانع اجرایی می‌باشد که شامل مواردی از قبیل: نبود زیرساخت‌های لازم در مدارس برای کاربست یافته‌ها، نداشتن امکانات رفاهی از قبیل وسایل تکثیر و چاپ، اهمیت ندادن به نتایج گزارش‌های اقدام پژوهشی، کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده، عدم چاپ مقالات برگزیده توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار و... برای کاربست یافته‌ها می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۳ اظهار می‌دارد:

ناآشنایی بسیاری از پژوهشگران با تعاریف، مفاهیم و روش‌های پژوهش بر اساس استانداردهای بین‌المللی و بی‌اعتقادی مسئولان به پژوهش و فقدان باور پژوهی را می‌توان از جمله موانع پیش روی جهت اشاعه و کاربست پژوهش و تحقیق در ایران دانست. مواردی مانند مقاومت در مقابل وجود نارسایی در عملکرد و بی‌میلی افراد به

سطح عامه مردم و خواص و مدیران و سیاستگذاران و تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران و مجریان، فرهنگ تحقیق وجود ندارد. این امر البته خود ناشی از دلایل متعددی است که مهم‌ترین آنها فقدان احساس نیاز به تحقیق به دلیل وجود وابستگی و انحصارات و همچنین تقدیرگرایی و نبود رقابت از بعد کیفیت و هزینه در همه حوزه‌ها و سطوح است. نکته قابل توجه آنکه، باوجود تعدد مسائل مبهم و ناشناس در کشور و مشکلات متعدد در زمینه‌های گوناگون، سؤال‌های تحقیقاتی مورد نیاز کشور هنوز به درستی تبیین نشده‌اند و با این حال متاسفانه پژوهش‌های انجام گرفته و در حال انجام، بیشتر با تکیه بر فرم صورت می‌پذیرد تا تکیه بر محتوا و بیشتر هدف است تا ابزار.

مصاحبه شونده شماره ۲ اظهار می‌دارد:

از جمله مسائلی که فرایند اقدام پژوهشی را با چالش مواجه کرده است، موانع مربوط به شاخص‌های فرهنگی است در این بین، توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار، عدم دسترس به اساتید راهنما و مشاور، فقدان سازمانی مشخص در درون آموزش و پرورش به منظور هدایت فعالیت‌های پژوهشی و... از جمله مواردی هستند که به عنوان چالش‌ها و موانع فرهنگی شناخته شده اند.

تم: موانع مدیریتی و اداری

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، موانع مدیریتی و اداری می‌باشد که شامل مواردی از قبیل: نبود نظارت رسمی، عدم آشنایی مدیران با روش اقدام پژوهی، عدم برگزاری جلسات برای تبادل تجربیات، نبود پست کارشناس مسئول پژوهش در ادارات مناطق و شهرستان‌ها و... می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۴ اظهار می‌دارد:

یکی دیگر از محدودیت‌ها و مشکلات، ضعف مدیران در فراهم ساختن امکانات رفاهی از قبیل وسایل تکثیر و چاپ است که انرژی و وقت زیادی از معلمان را به خود اختصاص می‌دهد. اکثر پژوهشگرانی که در قالب اقدام پژوهی کار می‌کنند مقاله‌های خود را نزد مراکز خدمات کامپیوتری غیر معتبر تایپ می‌کنند که اغلب پر از غلط

ناچیز است و صرفاً علاقه فراوان و دغدغه مشکلات دانش آموزان، آنها را به این سمت و سو کشانده است که مسؤولین امر باید در این خصوص توجه جدی مبذول دارند. همچنین تاثیر نداشتن فعالیت‌های پژوهشی در ارتقای شغلی کارکنان و مناسب نبودن نگرش مدیران نسبت به اقدام پژوهی از دیگر مواردی است که فرایند اقدام پژوهشی را تحت الشعاع قرار داده است.

تم: موانع محتوایی

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، موانع محتوایی می‌باشد که شامل مواردی از قبیل: ضعف محتوای آموزشی، کیفیت پایین تدریس مدرسان، مناسب نبودن محتوای دوره‌های برگزار شده، عدم دسترسی به متخصصان و... می‌باشد. مصاحبه شونده شماره ۷ اظهار می‌دارد:

کمبود منابع تحقیق و ضعف محتوای آموزشی و پژوهشی از مشکلات فرا روی معلمان است که به شدت احساس می‌شود. کتب و نشریاتی که جهت ادبیات پژوهش احتیاج است در دسترس همه نیست و استفاده از اینترنت هم برای همه معلمان مقدور نیست. از این جهت باید مراکز اطلاع رسانی فرهنگیان به صورت وسیع گسترش یابند و نرم افزارهای آموزشی و مجلات علمی پژوهشی و تألیفات و منابع اطلاعاتی در خصوص اقدام پژوهی تدارک دیده شده خود را به راحتی در اختیار همه معلمان پژوهنده قرار دهند و نیز آدرس سایت‌های پژوهشی را در اختیار کاربران پژوهشگر بگذارند تا آنها بتوانند به راحتی از آن سایت‌ها بازدید کنند.

۲- راهبردها و راهکارهای جهت اشاعه و کاربردی یافته‌های برنامه معلم پژوهنده کدامند؟

در تحلیل محتوای مصاحبه‌های صورت گرفته با معلمان و مدیران، ۳۰ کد استخراج شد. بعد از تحلیل محتوا بر روی کدهای حاصل، و ترکیب کدهای تکراری در یک منبع با یکدیگر، در مرحله دوم، ۲۰ کد، به دست آمد. در جدول شماره ۱، نتایج حاصل از تحلیل محتوای کیفی

سرمایه‌گذاری در مراکز تحقیقاتی، نمونه‌های دیگری از این چالش پژوهشی است. وضعیت بوروکراسی در کشور به گونه‌ای است که برخی از سازمان‌ها در برابر پذیرش این واقعیت که در عملکرد و بازده نارسایی وجود دارد، مقاومت می‌کنند.

مصاحبه شونده شماره ۱ اظهار می‌دارد:

بی‌توجهی و بی‌اعتمادی مدیران به یافته‌های پژوهشی و نامشخص بودن و بهره نبردن از نتایج پژوهشی، از مسائل و چالش‌های عمده در زمینه اشاعه و کاربردی اقدام پژوهشی در ایران است. ضعف ارتباطات که وجه مشخصه آن نامطلوب بودن ارتباطات میان بخش تحقیقات با اقتصاد، سیاست، فرهنگ و جامعه، ضعف ارتباط با دنیای پویای علم و فن آوری، ضعف مفرط پایگاه‌های اطلاعات و نظام اطلاع رسانی و مانند آن است را می‌توان از دیگر مشکلات پژوهش در ایران دانست. همین‌طور، دانشجویان و دانش‌آموختگان برخی از رشته‌ها نیز نمی‌دانند برای چه سازمانی می‌توانند پژوهش انجام دهند و تخصص شان به درد کجا می‌خورد. اینجاست که مدیریت کلان پژوهش باید نقش آفرینی کند و با اشراف بر رشته‌های علمی، نهادهای واسطی را بدین منظور ایجاد نماید.

تم: موانع انگیزشی

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، موانع مربوط به انگیزش می‌باشد که شامل مواردی از قبیل: عدم وجود انگیزه و احساس نیاز به پژوهشگری، عدم ارج گذاری مناسب به اقدام پژوهی، تاثیر نداشتن فعالیت‌های پژوهشی در ارتقای شغلی کارکنان، مناسب نبودن نگرش مدیران نسبت به اقدام پژوهی، عدم تقدیر شایسته از پژوهشگران، عدم تناسب جوایز با کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی و... می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۶ بیان می‌دارد:

افرادی که کار اقدام پژوهی را انجام می‌دهند معمولاً با دست خالی کار می‌کنند و حق الزحمه پژوهشگران برگزیده و دیگر دست‌اندرکاران امر پژوهش هم بسیار

مصاحبه‌های صورت گرفته در زمینه برنامه معلم پژوهنده ذکر شده است.

خرده مقوله‌های مربوط به راهبردها و راهکارهای جهت اشاعه و کاربست یافته‌های برنامه معلم پژوهنده

- ❖ آموزش تخصصی معلمان پژوهنده
- ❖ ایجاد وحدت رویه در داوری گزارش‌های اقدام پژوهشی
- ❖ قدردانی و تجلیل ویژه از معلمان پژوهنده
- ❖ ایجاد ارتباط بین معلمان پژوهنده و مدیران
- ❖ توجه به سرمایه گذاری در برنامه معلم پژوهنده
- ❖ کاهش موانع مالی، اداری پژوهش
- ❖ برگزاری همایشهای علمی در زمینه اقدام پژوهی
- ❖ نشر منابع مکتوب با تمرکز بر گزارش‌های اقدام پژوهی
- ❖ ایجاد سایت اینترنتی معلم پژوهنده
- ❖ چاپ مقالات برگزیده اقدام پژوهی
- ❖ تناسب جوایز با کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی
- ❖ اجرای دوره‌های آموزشی با کیفیت
- ❖ توجه داوران به فرایند پژوهش تا نتایج
- ❖ بسترسازی فرهنگی در جهت بسط فرهنگ پژوهش و ایجاد روحیه تحقیق
- ❖ آشنا نمودن معلمان با نحوه دستیابی به اطلاعات در پایگاه‌های اینترنتی
- ❖ آشنا ساختن معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده
- ❖ آشناسازی عملی و نظری معلمان با اصول و روش‌های تحقیق
- ❖ بازنگری در دستورالعمل‌های تحقیقاتی و حذف مقررات دست و پا گیر
- ❖ اهمیت دادن به نتایج گزارش‌های اقدام پژوهشی
- ❖ دعوت از برگزیدگان اقدام پژوهی در مراسم هفته پژوهش
- ❖ تشکیل بانک مولفان گزارش‌های اقدام پژوهی
- ❖ بسط و توسعه شبکه اطلاع رسانی در آموزش و پرورش و کاربست یافته‌های پژوهشی
- ❖ ایجاد و گسترش یک نظام اطلاع رسانی مناسب در ادارات آموزش و پرورش
- ❖ لحاظ کردن امتیازات ویژه برای ارتقای شغلی برگزیدگان
- ❖ شناخت و معرفی محققان موفق و چاپ و تکثیر آثار آنها و اختصاص امتیاز به آنها
- ❖ ایجاد جاذبه‌های انگیزشی و تشویقی و منزلت بخشی به معلمان پژوهشگر
- ❖ غنی سازی محیط شغلی معلمان و فضای مجازی به منابع پژوهشی
- ❖ تهیه و تجهیز مناطق به امکانات تحقیقاتی نظیر کتابخانه، مجلات و رایانه
- ❖ تشکیل همایش‌های سالانه در هفته ی پژوهش
- ❖ فراهم ساختن دسترسی معلمان پژوهنده به متخصصان اقدام پژوهی

طبقه بندی کدهای اصلی در زمینه برنامه معلم پژوهنده ذکر شده است.

در مرحله دوم، از ۴۰ کد اصلی استخراج شده، ۵ تم اصلی به دست آمد. در جدول شماره ۲، نتایج حاصل از ادغام کدهای به دست آمده در تحلیل محتوای کیفی و

ردیف	مقوله اصلی	خرده مقوله‌ها
۱	فرهنگ سازی	❖ ایجاد ارتباط بین معلمان پژوهنده و مدیران ❖ ایجاد جاذبه‌های انگیزشی و تشویقی و منزلت بخشی به معلمان پژوهشگر ❖ بسترسازی فرهنگی در جهت بسط فرهنگ پژوهش و ایجاد روحیه تحقیق ❖ بازنگری در دستورالعمل‌های تحقیقاتی و حذف مقررات دست و پا گیر ❖ ایجاد و گسترش یک نظام اطلاع رسانی مناسب در ادارات آموزش و پرورش ❖ ایجاد وحدت رویه در داوری گزارش‌های اقدام پژوهشی
۲	اختصاص بودجه مناسب	❖ تهیه و تجهیز مناطق به امکانات تحقیقاتی نظیر کتابخانه، مجلات و رایانه ❖ توجه به سرمایه گذاری در برنامه معلم پژوهنده ❖ بسط و توسعه شبکه اطلاع رسانی در آموزش و پرورش و کاربست یافته‌های پژوهشی ❖ کاهش موانع مالی، اداری پژوهش
۳	آگاهی بخشی و دانش افزایی	❖ آموزش تخصصی معلمان پژوهنده ❖ برگزاری همایش‌های علمی در زمینه اقدام پژوهی ❖ تشکیل همایش‌های سالانه در هفته ی پژوهش ❖ اجرای دوره‌های آموزشی با کیفیت ❖ آشنا نمودن معلمان با نحوه دستیابی به اطلاعات در پایگاه‌های اینترنتی ❖ آشنا ساختن معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده ❖ آشناسازی عملی و نظری معلمان با اصول و روش‌های تحقیق
۴	توجه به مشوق‌های انگیزشی	❖ ایجاد جاذبه‌های انگیزشی و تشویقی و منزلت بخشی به معلمان پژوهشگر ❖ غنی سازی محیط شغلی معلمان و فضای مجازی به منابع پژوهشی ❖ قدردانی و تجلیل ویژه از معلمان پژوهنده ❖ تناسب جوایز با کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی ❖ شناخت و معرفی محققان موفق و چاپ و تکثیر آثار آنها و اختصاص امتیاز به آنها ❖ فراهم ساختن دسترسی به متخصصان ❖ دعوت از برگزیدگان اقدام پژوهی در مراسم هفته پژوهش
۵	بهبودی محتوا	❖ نشر منابع مکتوب با تمرکز بر گزارش‌های اقدام پژوهی ❖ ایجاد سایت اینترنتی معلم پژوهنده ❖ چاپ مقالات برگزیده اقدام پژوهی ❖ توجه داوران به محتوا و فرایند پژوهش تا نتایج ❖ تشکیل بانک مولفان گزارش‌های اقدام پژوهی

توضیح تم‌ها:

تم: فرهنگ سازی

مربوط به شرایط سخت افزاری برای تقویت و گسترش گزارش‌های اقدام پژوهی بایستی در دستور کار متولیان قرار بگیرد.

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، مقوله مربوط به فرهنگ سازی می‌باشد که شامل مواردی از قبیل: ایجاد ارتباط بین معلمان پژوهنده و مدیران، ایجاد جاذبه‌های انگیزشی و تشویقی و منزلت بخشی به معلمان پژوهشگر، بسترسازی فرهنگی در جهت بسط فرهنگ پژوهش و ایجاد روحیه تحقیق، بازنگری در دستورالعمل‌های تحقیقاتی و حذف مقررات دست و پا گیر، ایجاد و گسترش یک نظام اطلاع رسانی مناسب در ادارات آموزش و پرورش، ایجاد وحدت رویه در داوری گزارش‌های اقدام پژوهی و... می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۱۱ اظهار می‌دارد:

تم: بودجه مناسب

تم: آگاهی بخشی و دانش افزایی
یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، مقوله مربوط به آگاهی بخشی و دانش افزایی می‌باشد که شامل مواردی از قبیل آموزش تخصصی معلمان پژوهنده، برگزاری همایش‌های علمی در زمینه اقدام پژوهی، تشکیل همایش‌های سالانه در هفته ی پژوهش، اجرای دوره‌های آموزشی با کیفیت، آشنا نمودن معلمان با نحوه دستیابی به اطلاعات در پایگاه‌های اینترنتی، آشنا ساختن معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده، آشناسازی عملی و نظری معلمان با اصول و روش‌های تحقیق و... می‌باشد.

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، مقوله مربوط به بودجه مناسب می‌باشد که شامل مواردی از قبیل تهیه و تجهیز مناطق به امکانات تحقیقاتی نظیر کتابخانه، مجلات و رایانه، توجه به سرمایه گذاری در برنامه معلم پژوهنده، بسط و توسعه شبکه اطلاع رسانی در آموزش و پرورش و کاربست یافته‌های پژوهشی، کاهش موانع مالی، اداری پژوهش و... می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۱۳ بیان می‌دارد:

مصاحبه شونده شماره ۱۲ بیان می‌دارد:
دستیابی به آگاهی و شناخت از محورها و شاخص‌های اصلی پیشرفت و توسعه در جامعه است. کسب آگاهی و دانش به وسیله پژوهشگر بر کیفیت کار وی در فرایند اقدام پژوهی موثر خواهد بود. حال اگر این آگاهی‌ها بر پایه پژوهش‌های علمی و کارآمد صورت گیرد، اطلاعات دقیق و درستی به مخاطب ارسال می‌شود و او می‌تواند اقدام‌های عملی خویش را با نگاهی روشن به آن پدیده به انجام رساند. در ضمن اجرای دوره‌های آموزشی با کیفیت، آشنا نمودن معلمان با نحوه دستیابی به اطلاعات در پایگاه‌های اینترنتی، آشنا ساختن معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده و... از دیگر مواردی هستند که در دانش افزایی پژوهشگران حوزه اقدام پژوهی تاثیر گذار هستند.

ارائه امکانات و بودجه مناسب و کاهش موانع اداری و مالی در حوزه پژوهش باید مورد توجه جدی تصمیم گیران نظام آموزشی و پژوهشی کشور باشد. بسیاری از معلمان و دست اندرکاران تعلیم و تربیت از طرح‌ها و ایده‌های خوبی در رابطه با حل مشکلات دانش آموزان برخوردارند و می‌توانند در صورت برخورداری از امکانات و منابع مالی و مادی با علاقه و ذوق فراوان به تحقیقات وسیع و گسترده ای اقدام کنند و در این راستا اقدامات مختلفی هم انجام بدهند و در کار خود هم موفق باشند، اما از این هراس دارند که گزارش‌های تحقیقی آنها به دلیل کمبود اعتبار و بودجه مورد تأیید کمیته‌های پژوهشی و شوراهای تحقیقات قرار نگیرند. بنابراین اختصاص امکانات و بودجه مناسب و توجه به دیگر موارد

تم: مشوق‌های انگیزشی

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، مقوله مربوط به مشوق‌های انگیزشی می‌باشد که شامل مواردی از قبیل ایجاد جاذبه‌های انگیزشی و تشویقی و منزلت بخشی به معلمان پژوهشگر، غنی سازی محیط شغلی معلمان و فضای مجازی به منابع پژوهشی،

و پژوهش‌ها هستند که باید در نشریات پژوهشی چاپ شوند و در تیراژی وسیع در اختیار تک تک معلمان قرار گیرند، مضافاً اینکه بهسازی محتوا و تهیه منابع لازم برای دانش‌افزایی معلمان پژوهنده در دستور کار قرار گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

امروز نظام آموزش و پرورش نیازمند پژوهش‌های کاربردی در جهت رشد و توسعه می‌باشد. اما فرایند پژوهش در نظام آموزش و پرورش از جمله اقدام پژوهی دارای آسیب‌های است که توان برآورده ساختن این نیاز را ندارد. بنابراین برای روشن شدن ابعاد این مساله، پژوهش حاضر با هدف، آسیب‌شناسی وضعیت موجود برنامه معلم پژوهنده (پژوهش در عمل) و ارائه راهکارهایی جهت تقویت و گسترش آن در نظام آموزش و پرورش انجام شده است. بررسی دیدگاه‌ها و باورهای مدیران، معلمان و کارشناسان پژوهش به دلیل نقش آنها در فرایند اقدام پژوهی و جایگاه آنها در نظام آموزشی، از اهمیت فوق‌العاده تری برخوردار است. هر چند انجام مصاحبه کیفی با نمونه محدودی از مشارکت‌کنندگان، نمی‌تواند نتایج قابل‌تعمیمی را به لحاظ آماری در برداشته باشد، اما می‌تواند لایه‌های پنهان و عموماً مغفول مانده در حوزه اقدام پژوهی را بیشتر آشکار نماید. بنابراین، برای پاسخگویی به سوال پژوهش مبنی بر آسیب‌شناسی وضعیت موجود برنامه معلم پژوهنده (پژوهش در عمل) و ارائه راهکارهایی جهت تقویت و گسترش آن، مصاحبه با (مدیران، معلمان و کارشناسان پژوهش) که گروه‌های اطلاع‌رسان پژوهش بودند انجام شد. برای سوال اول پژوهش براساس تحلیل محتوای مصاحبه‌های صورت گرفته با معلمان، مدیران و کارشناسان پژوهش، ۷۰ کد استخراج شد. بعد از تحلیل محتوا بر روی کدهای حاصل، و ترکیب کدهای تکراری در یک منبع با یکدیگر، در مرحله دوم، ۴۰ کد، به دست آمد که در نهایت موانع شناسایی شده در پنج تم اصلی: موانع فرهنگی، موانع مدیریتی و اداری، موانع اشاعه و کاربست، موانع انگیزشی و موانع محتوایی سازمان دهی

قدردانی و تجلیل ویژه از معلمان پژوهنده، تناسب جوایز با کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی، شناخت و معرفی محققان موفق و چاپ و تکثیر آثار آنها و اختصاص امتیاز به آنها، فراهم ساختن دسترسی به متخصصان، دعوت از برگزیدگان اقدام پژوهی در مراسم هفته پژوهش و... می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۱۵ بیان می‌می‌دارد:

به منظور تشویق و ترغیب و حمایت معلمان پژوهشگر و معرفی و ترویج آثار برتر آنها لازم است هر از گاهی همایش‌های اقدام پژوهی در مناطق و استان‌ها برگزار شود تا صاحبان مقالات برگزیده بتوانند آثار خود را در آن همایش ارائه دهند و مقاله‌های برتر را مورد تقدیر قرار دهند، تا معلمان پژوهشگر اعتماد به نفس بیشتری پیدا کرده و بتوانند در این مسیر گام‌های محکم‌تری بردارند و دیگران هم از یافته‌های آنها بهره ببرند، معرفی محققان موفق و چاپ و تکثیر آثار آنها از جمله مواردی است که می‌تواند انگیزه معلمان پژوهنده برای انجام فعالیت با کیفیت بالا ببرد.

تم: بهسازی محتوا

یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل سوال مذکور، مقوله مربوط به بهسازی محتوا می‌باشد که شامل مواردی از قبیل نشر منابع مکتوب با تمرکز بر گزارش‌های اقدام پژوهی، تشکیل بانک مولفان گزارش‌های اقدام پژوهی، ایجاد سایت اینترنتی معلم پژوهنده، چاپ مقالات برگزیده اقدام پژوهی، توجه داوران به محتوا و فرایند پژوهش تا نتایج و... می‌باشد.

مصاحبه شونده شماره ۱۴ اظهار می‌دارد:

نشریات تخصصی پژوهشی که در دسترس همه معلمان قرار گیرند بسیار کم است، آنچه هم هست کیفیت نمی‌کند. هم‌اکنون به جز نشریات پژوهشی که در تیراژی محدود در سطح بعضی از ادارات آموزش و پرورش منتشر می‌شود، کمبود این نشریات کاملاً محسوس است. مقالات برگزیده طرح معلم پژوهنده راهنمایان خوبی برای پژوهشگران نو یا جهت تهیه و ارائه هر چه بهتر فعالیت‌ها

پژوهشی در ارتقای شغلی کارکنان، مناسب نبودن نگرش مدیران نسبت به اقدام پژوهی، عدم تقدیر شایسته از پژوهشگران، عدم تناسب جوایز با کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی و... می‌باشد.

از دیگر تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل صورت گرفته، موانع اشاعه و کاربست می‌باشد که شامل ۶ خرد مقوله از قبیل: نبود زیرساخت‌های لازم در مدارس برای کاربست یافته‌ها، *نداشتن امکانات رفاهی از قبیل وسایل تکثیر و چاپ*، اهمیت ندادن به نتایج گزارش‌های اقدام پژوهشی، کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده، عدم چاپ مقالات برگزیده توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار و... برای کاربست یافته‌ها می‌باشد. برخی از یافته‌های به دست آمده از این سوال پژوهش با پژوهش‌های، Chaichi, P and, Karim, 2007, (Hassanzadeh, R. and colleague. s (2005) (Namdari,; at all 2013) colleagues 2005) Fayaz,; Homayunfer,; Sajjadi,.; Saki, (2018) همخوان است.

به طور کلی، در تبیین یافته مربوط به سوال اول پژوهش، آنچه که قابل ذکر می‌باشد این است که توجه به امر پژوهش جهت ارتقای سطح علمی معلمان و دانش آموزان امری بسیار لازم و ضروری است. ضرورتی که موجب تغییر نظام آموزشی از کتاب محوری به پژوهش محوری و همچنین باعث ایجاد روش‌های علمی در فرآیند یاد دهی یادگیری شده است که این تغییر رویکرد در نهایت به تحول در آموزش و پرورش منجر شده و طرح معلم پژوهنده این تحول را تسریع می‌کند. در خصوص موانع ذکر شده هم می‌توان بیان داشت که برخی موانع یاد شده ماهیتی نبوده و با هدف گذاری، اجرا و ارزشیابی صحیح، قابلیت اصلاح و بهبود را دارند. در مجموع می‌توان بیان داشت. با ظهور و گسترش رویکرد معلم پژوهنده در مدارس کشور و اجرای سالانه برنامه معلم پژوهنده در مدارس کشور و با وجود اهداف، ماموریت‌ها و فرصت‌های متعددی که برنامه معلم پژوهنده دارد، این برنامه در عمل و اجرا با آسیب‌های متعددی مواجهه است که شکل

شدند. یکی از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل به دست آمده، موانع مربوط به موانع فرهنگی می‌باشد که شامل ۱۰ مقوله از قبیل: عدم دسترس به اساتید راهنما و مشاور، نهادینه نشدن فرهنگ پژوهش در مدارس، عدم آگاهی معلمان از مزایا و فواید اقدام پژوهی، عدم پرداخت هزینه‌های پژوهش، توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار، عدم دسترس به اساتید راهنما و مشاور، فقدان سازمانی مشخص در درون آموزش و پرورش به منظور هدایت فعالیت‌های پژوهشی، توجه نبودن و عدم آشنایی معلمان با شیوه نامه معلم پژوهنده، ضعف معلمان در جلب مشارکت دیگران در فرایند اقدام پژوهی کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده و... می‌باشد.

از دیگر تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل صورت گرفته، موانع مدیریتی و اداری می‌باشد که شامل ۶ مقوله از قبیل: نبود نظارت رسمی، عدم آشنایی مدیران با روش اقدام پژوهی، عدم برگزاری جلسات برای تبادل تجربیات، نبود پست کارشناس مسئول پژوهش در ادارات مناطق و شهرستان‌ها و... می‌باشد.

یکی دیگر از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل صورت گرفته، موانع اجرایی می‌باشد که شامل ۷ مقوله از قبیل: نبود زیرساخت‌های لازم در مدارس برای کاربست یافته‌ها، *نداشتن امکانات رفاهی از قبیل وسایل تکثیر و چاپ*، اهمیت ندادن به نتایج گزارش‌های اقدام پژوهشی، کمبود آگاهی معلمان از طرح معلم پژوهنده، عدم چاپ مقالات برگزیده توجه ناکافی به موضوعات اصلی و اولویت دار و... برای کاربست یافته‌ها می‌باشد.

از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل صورت گرفته، موانع محتوایی می‌باشد که شامل ۶ خرد مقوله از قبیل: ضعف محتوای آموزشی، کیفیت پایین تدریس مدرسان، مناسب نبودن محتوای دوره‌های برگزار شده، عدم دسترسی به متخصصان و... می‌باشد. یکی دیگر از تم‌های اصلی استخراج شده از تحلیل صورت گرفته، موانع مربوط به انگیزش می‌باشد که شامل ۶ خرد مقوله از قبیل: عدم وجود انگیزه و احساس نیاز به پژوهشگری، عدم ارج گذاری مناسب به اقدام پژوهی، تاثیر نداشتن فعالیت‌های

آموزش و پرورش ضمن فراهم ساختن شرایط سخت افزاری و نرم افزاری در مدارس باید به مقوله فرهنگ سازی توجه ویژه داشت و نگاه فرهنگی را نسبت به برنامه معلم پژوهنده تقویت کرد و به فعالیت اقدام پژوهشی به عنوان یک رویکرد فرهنگی در میان معلمان توجه کرد و برای اجرای آن با لحاظ کردن ساز و کارهای فرهنگی در نظام آموزش و پرورش اقدام نمود. همچنین با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش، مسولان نظام آموزش و پرورش باید تأمل و بازاندیشی و بازسازی برنامه معلم پژوهنده و اقدام پژوهی را به عنوان یک ضرورت مورد تأکید جدی قرار دهند. و در برنامه‌های آتی با توجه به این تغییرات صورت گرفته به برنامه معلم پژوهنده اهمیت بیشتری داده شود و با نگاهی نو و مبتنی بر واقعیات موجود به این برنامه نگرسته شود. همچنین پیشنهاد می‌شود، معلمان پژوهنده ای که در امر پژوهش دارای تالیفات برتر بوده و از توان علمی و پژوهشی لازم در راهنمایی به معلمان پژوهنده برخوردارند، با عنوان مشاوران معلمان پژوهنده، تعیین شده و در قالب برنامه ای منظم در مدارس حضور یابند و همانند ناظر پژوهشی، معلمان را در آموزش و اجرای صحیح طرحها کمک کنند.

منابع

- Irani, Y; Bakhtiari, A. (2018). Guide to practical research, Tehran, Loh Zarin Publications.
- Ahanchian, M (2018). Action research; Design, implementation, evaluation, Tehran, Ruzhd publications
- Badakhshan, A. (2004). Examining the weak points of action research classes and providing strategies for optimal use of these classes"; Available at: [http://www.madaresekaram-bazargan, A \(1385\). Action research training booklet. Tehran: University of Tehran](http://www.madaresekaram-bazargan, A (1385). Action research training booklet. Tehran: University of Tehran)
- Ghasemi P, (2016). Practical Guide to Research in Practice, Ministry of Education, Research Institute of Education and Training.
- Karimi, F (2008). Sufficiency program and

اجرای مطلوب آن را با مشکلات و تنگناهای همراه نموده است و تا حدودی ماموریت‌ها و چشم انداز آن را هم به حاشیه برده و می‌تواند نتایج حاصل از آن را هم تا حدودی ناکارآمد و کم اثر کند. هر چند با توجه به ساختار نظام آموزش و پرورش وجود تعدادی از موانع موجود در راه اجرای برنامه معلم پژوهنده تا حدودی اجتناب ناپذیر است اما باید تلاش نمود تا در حد امکان مسایل و مشکلات موجود در راه تحقق اهداف برنامه معلم پژوهنده را تعدیل کرد و متناسب با وضعیت موجود مدارس و ادارات آموزش و پرورش نسبت برنامه ریزی برای اجرای برنامه معلم پژوهنده اقدام کرد و در کاربست یافته‌ها هم به شرایط موجود (تفاوت‌های فرهنگی، آموزشی و...) توجه داشت و واقعیتهای موجود را در این خصوص در نظر گرفت.

یافته‌های به دست آمده در مورد سوال دوم با عنوان: راهبردها و راهکارهای جهت اشاعه و کاربست یافته‌های برنامه معلم پژوهنده، نشان داد که تم‌های اصلی استخراج شده براساس دیدگاه مصاحبه شونده‌گان، شامل مقوله‌های مربوط به فرهنگ سازی، بودجه مناسب، آگاهی بخشی و دانش افزایی، مشوق‌های انگیزشی و بهسازی محتوا می‌باشد. در تبیین سوال دوم پژوهش باید بیان داشت از آنجایی که هر پژوهش به خلق اندیشه‌های تازه منتهی می‌شود و هر اندیشه تازه ای، منشأ طرح پرسش‌های نوینی است که انسان را به ارزیابی‌های بیشتر و جدیدتر بر می‌انگیزد، انجام برنامه معلم پژوهنده می‌تواند زمینه ساز تحولات علمی، صنعتی و اجتماعی در هر جامعه‌ای شود، در این بین، وجود چند چالش نباید باعث دلسردی معلمان و به حاشیه راندن برنامه معلم پژوهنده شود، بلکه از طریق راهکارهای که در این پژوهش پیشنهاد گردید می‌توان تا حدود زیادی موانع موجود بر سر راه برنامه معلم پژوهنده را به حداقل رساند و از طریق کیفیت بخشی به این برنامه، انگیزه و تمایل اکثر معلمان را برای آشنایی با رویکرد اقدام پژوهی افزایش و شرایط شرکت آنها را در آن افزایش داد. در مجموع می‌توان بیان داشت که برای تثبیت جایگاه برنامه معلم پژوهنده در نظام

- bottlenecks and solutions of the teacher-researcher program as an action research on teachers' research", *Educational Psychology Quarterly*, 12(45). pp. 117-91.
- Mousavi, H; Ramezani, M and Pasha, Reza.k (2014). The causes of research avoidance in education from the point of view of middle school teachers of Neka city, *International Research Conference on Behavioral and Social Sciences*, No. 83-8:8.
- Namdari, P; Ghanbari, Cyrus; M, Heshmatullah .g (2013). Obstacles to the implementation of the teacher-researcher program from the perspective of teacher-researchers and experts: the case study of Hamadan province, *Education and Learning Research Quarterly*, 20(3), pp. 195-216.
- Nusrati, N; Qadri, M and Natghi, F. (2016). Historiography of teachers' evolution during the last four decades, *Khorasgan Curriculum Research Quarterly*, 16(35). 10-17.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison. K. (2019). *Research Methods in Education* (6thEd). New York: Routledge.
- Barazangi, N. H (2007). Action research pedagogy in a new cultural setting: The Syrian experience, retrieved fro <http://arj.sagepub.com/cgi/content/abstract/5/3/307.23>
- Weiler, J (2017). Engaging in action research in Zimbabwe, *Journal of Action Research*, Volume 5(2), PP. 139–159.
- McNiff, J; with Whitehead, J. (2002). *Action research: Principles and practice*. 2nd Edition Routledge; 2 edition (January 11, 2002.)
- Mertler, C. A. (2018). *Action Research: Improving Schools and Empowering Educators*, sage
- development of research in the Ministry of Education, Educational Research, Azar..
- Karimi, F. (2007). Looking at the current state of research in the education system and providing suggestions to improve it, *Educational Research Journal*, No. 87, pp. 4-6.
- Gall, M. D; B, Walter and Gal J. (2016). *Quantitative and qualitative research methods in educational sciences and psychology*. Translated by Ahmadreza Nasr and colleagues. Tehran: Side; Shahid Beheshti University.
- Scholar, Z. (2012). Evaluating the professional skills of science and math teachers in middle school and providing methods for its quality improvement. *Curriculum Planning and Educational Innovations Research Institute*.
- Hassanzadeh, R. and colleagues (1385). Factors inhibiting teachers' participation in the teacher-researcher project: a new challenge in the field of research management and action research, *New Thoughts Quarterly in Educational Sciences*; 1(3), pp. 35-46.
- Hashemi, S Ahmad; Fayaz B, Hossein; N, Habib and Hemmati, A (2013). Comparison of information-seeking behavior of research and non-research teachers, *Khorasgan Curriculum Research Quarterly*, 8(2). 51-65.
- Chaichi, P and colleague.s (2005). Evaluating the degree of achievement of the goals of the research teacher program, *Education and Training Quarterly*, 85(4) pp. 107-133.
- Saki, R and others (2013). *Action research: a strategy for improving education and teaching*, Tehran: Ministry of Education and Training, Research Institute of Education and Training.
- Fayaz, I; Homayunfer, A; Sajjadi, S. Mehdi; Saki, R (2018) "Interpretive typology of horizons,